

El procés lector

El procés lector

Coordinació:

Servei de Suports i Recursos Lingüístics

Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya

Elaboració:

Equip LIC del Vallès Occidental

Març del 2020

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

ÍNDIX

1. Introducció.....	4
2. Competència lectora	4
3. Concepcions sobre l'ensenyament i aprenentatge de la lectura	6
3.1. Model de processament ascendent (bottom-up)	6
3.2. Model de processament descendent (<i>top-down</i>)	7
3.3. Model interactiu	7
4. Procés lector	9
5. Les estratègies de comprensió de la lectura	11
6. Intervenció docent en el procés lector	13
6.1. Abans de la lectura	14
6.2. Durant la lectura	16
6.3. Després de la lectura	17
7. Avaluació del procés lector.....	19
8. El procés lector i les estratègies de lectura en el marc normatiu vigent	20
8.1. Educació infantil	20
8.2. Educació primària	21
8.3. Educació secundària (obligatòria)	23
9. L'ensenyament del procés lector. Propostes didàctiques	24
10. Exemple de planificació d'una activitat de lectura seguint el procés lector.....	26
10.1. Contextualització de l'activitat	26
10.2. L'anàlisi del text	27
10.3. Planificació de l'activitat de lectura	28
10.4. Activitats posteriors a la lectura	36
11. Annexos	37
ANNEX 1	37
ANNEX 2	39
12. Bibliografia.....	41

1. Introducció

El dossier que us presentem forma part de la formació del Pla d'impuls de la lectura (ILEC) que el Departament d'Educació ha desenvolupat en els darrers anys.¹ Té la finalitat d'acostar-se a les concepcions actuals sobre didàctica de la lectura i desenvolupar, en el marc del currículum competencial, una aproximació a l'ensenyament i aprenentatge del procés lector.

En aquestes pàgines trobareu un model d'intervenció didàctica que ens permetrà com a docents dissenyar diferents maneres de procedir, d'acord sempre amb el text i les característiques dels nostres alumnes, i acompanyar-los en el complex procés de comprensió dels textos. S'hi analitzen les diferents estratègies i habilitats que entren en joc en tres moments clau: abans de llegir, durant la lectura i després de llegir.

Aquest model d'intervenció didàctica es pot aplicar a les diferents etapes educatives, tenint en compte, per descomptat, les característiques específiques de cadascuna. Trobareu també en aquestes pàgines un exemple d'aplicació a l'aula (amb el text "Qui va inventar el xiclet?", per a alumnat de 5è de primària) i la relació d'altres materials de l'Impuls de la Lectura vinculats amb aquest tema.

2. Competència lectora

Actualment tothom sembla estar d'acord que llegir i comprendre un text va molt més enllà de la descodificació i requereix un ampli ventall d'habilitats cognitives que el lector haurà d'aprendre i practicar al llarg de la seva vida.

"La competència lectora consisteix a comprendre, utilitzar, avaluar, reflexionar i implicar-se en els textos per assolir els objectius propis, desenvolupar el coneixement i el potencial propis i participar en la societat."

PISA (2018)

El gran repte del ciutadà del segle XXI és poder concretar aquesta competència en textos molt diversos —propagandístics, persuasius, informatius, de reflexió, expositius, literaris— que es presenten en formats i suports molt diferents —diaris, enciclopèdies, llibres de text, monografies, novel·les, fulls solts, pàgines web, documents electrònics...— i que no sempre tenen garantits els criteris de veracitat, actualitat i autoria reconeguda. Cal disposar de coneixements sobre un ampli ventall de textos diferents i sobre com procedir amb la informació que ens donen, a més de disposar d'un sentit crític que permeti valorar-la.²

¹ El Pla d'impuls de la lectura es va iniciar el curs 2011-2012 i continua desenvolupant-se actualment (curs 2019-2020).

² A partir de: SOLÉ, I. (2012). "La competència lectora, una clau per a l'aprenentatge". Debats d'educació.

“En l’època de la sobreinformació, saber llegir amb criteri, de forma intel·ligent i reflexiva és potser un bé més preuat que mai.”

I. Solé (1992)

Comprendre avui també requereix posar en joc les habilitats i estratègies personals de cada lector per satisfer necessitats diferents: gaudir, informar-se, aprendre, obeir, resoldre un problema pràctic, comunicar... I en conseqüència implica, també, exercir un control sobre el procés de comprensió, per tal que el lector s’asseguri que està resolent les seves necessitats o objectius de lectura i en quin grau ho està fent.

La competència lectora apel·la, doncs, a coneixements i habilitats que el lector haurà d’anar aplicant i millorant contínuament al llarg de la vida en la seva interacció social. És per això que cal tenir en compte que hi ha diferents maneres de llegir, diferents tipus de lectors, amb més o menys coneixements, i que aquests lectors estan en un procés continu de millora. Aquesta competència s’ha d’anar diversificant i fent més autònoma al llarg de l’escolaritat obligatòria, de manera que cada vegada que un adolescent o un lector adult agafi un llibre continuï, per tant, aprenent i aprofundint en la lectura.

Com a conclusió, vegeu la definició de lectura que es recull a *La lectura en un centre educatiu*:

La competència lectora suposa comprendre i emprar textos de tota mena, reflexionar-hi i implicar-se en la seva lectura per assolir els objectius propis, desenvolupar el coneixement i totes les potencialitats personals que faran possible participar de manera conscient, crítica, responsable i cívica en una societat democràtica.

3. Concepcions sobre l'ensenyament i aprenentatge de la lectura

En general, s'admet que el procés lector és un procés a dues bandes: per un costat, un lector, que llegeix per alguna raó, per algun propòsit, i, per l'altre, el text.

Aquesta quasi obvietat, però, ha comportat en la història dels sistemes educatius veritables enfrontaments a l'hora de transformar-la en un mètode per iniciar l'ensenyament i l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura.³ Els debats sobre com cal ensenyar a llegir i escriure s'han anat succeint sense solució de continuïtat. La controvèrsia s'ha plantejat sovint en termes molt excloents, sense buscar solucions de consens. Richards i Rodgers (2003)⁴ assenyalen positivament que, malgrat tot, en la seva successió imparabile, les diverses propostes metodològiques han anat dibuixant progressivament un interès indiscutible per l'aprenent i no tant pel que en podríem dir la lògica de l'ensenyament.

Solé (1998)⁵ considera que els models explicatius de la lectura es poden agrupar en tres tendències: model ascendent (*bottom-up*), model descendent (*top-down*) i model interactiu.

3.1. Model de processament ascendent (*bottom-up*)

Considera que el lector processa (llegeix, interpreta, combina...) els components del text començant per les lletres, després els mots, a continuació les frases, seguidament els paràgrafs... en un procés ascendent, sumatori, seqüencial i jeràrquic que porta, finalment, a la comprensió del text. En aquesta concepció la comprensió és la conseqüència, el resultat, d'un seguit d'operacions desenvolupades amb els elements del text, començant pels més petits i arribant als més grans.

Les propostes d'ensenyament basades en aquest model atribueixen una gran importància a les habilitats de descodificació de fonemes i síl·labes. La lectura, la comprensió, es troba "davant dels ulls", en el text, i, per tant, la feina del lector serà interpretar-lo i descobrir-lo. Una adscripció estricta a aquesta perspectiva, però, no ha pogut explicar alguns fenòmens que s'observen en lectors o a les aules:

³ BARRIO, J. L. (1999). "Les discussions sobre els mètodes". *Perspectiva Escolar*, 239 (p. 18-27).

⁴ RICHARDS, JACK C.; RODGERS, THEODORE S. (2003). *Enfoques y métodos en la enseñanza de idiomas*. Madrid: Cambridge University Press.

⁵ SOLÉ, ISABEL (1998). *Estrategias de lectura*. Barcelona: Editorial Graó (8a edició).

- *Un infant llegeix el seu nom sense haver “treballat”, encara, totes les lletres.*
- *Podem anticipar el contingut del text tot i que, de vegades, ens equivoquem?*
- *Com és que continuem llegint sense adonar-nos d'errors tipogràfics: una lletra omesa, una lletra equivocada, un prefix incomplet...?*
- *Com s'explica l'exercici de la lectura ràpida, en diagonal?*
- *Com és possible llegir noms i cognoms escrits en llengües i fonètiques molt allunyades de la nostra?*
- *Com es poden llegir anuncis publicitaris tot conduint per l'autopista?*
- *Com és que podem interpretar titulars de premsa críptics (p. ex. “El Ple d'ahir, una bassa d'oli”).*

3.2. Model de processament descendent (top-down)

Considera que els lectors no procedim lletra a lletra, paraula a paraula, frase a frase fins a arribar a construir la comprensió del text, sinó que, quan llegim, ja arribem davant del text imaginant-nos què dirà o bé esperant una determinada informació. Per tant, el lector usa els coneixements previs i altres recursos cognitius per establir anticipacions sobre el contingut del text i el que fa és resseguir-lo per verificar les anticipacions i les hipòtesis. Considera que com més informació prèvia tingui el lector sobre el text que ha de llegir menys necessitarà fixar-s'hi per construir-se una interpretació ajustada. El procés també és unidireccional i jeràrquic.

Es tracta d'un model marcadament psicolingüístic que emfasitza que els escrits no diuen mai explícitament allò que els lectors entenen. És a dir, quan llegim un enunciat com “El cotxe se li va aturar enmig de l'autopista, la tornada a casa va ser una odissea”, intuïm tot el que el conductor va haver de passar: mirar de reparar ell mateix l'avaría, assumir, potser, que no en sabia prou, decidir què fer, discutir-se amb algun acompanyant del vehicle, trucar a la companyia d'assegurances, decidir a quin taller portar el cotxe, demanar un taxi per arribar a la destinació, avisar les persones que els esperaven que farien tard. Si en l'experiència personal d'un lector no hi ha autopistes, la majoria de conductors es reparen ells mateixos el vehicle i mai ha sentit parlar d'Homer, l'enunciat s'entendria d'una altra manera. Per tant, segons aquest model, el significat del text no és ni únic, objectiu, ni estable, ni s'allotja només en les paraules: es construeix en la ment del lector. La lectura, la comprensió, es troba “darrere dels ulls”, en la ment del lector, i aquest amb la lectura el que fa és comprovar el que, potser, ja “intuïa” que hi deia.

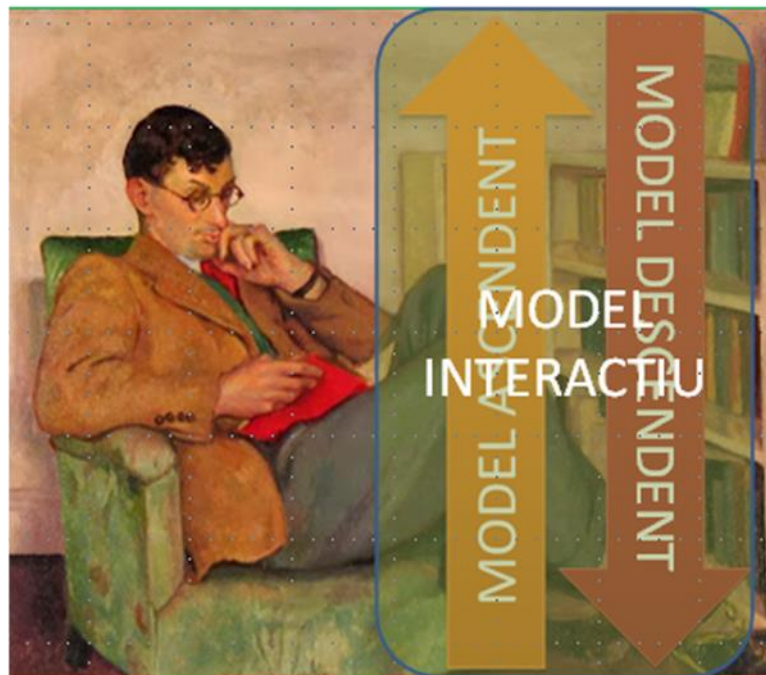
3.3. Model interactiu

Finalment, trobem el **model interactiu**, que suposa una integració dels anteriors. Reconeix que el lector i el text interactuen constantment i s'influencien mútuament. Quan el lector se situa davant del text, els elements que el componen li generen expectatives a partir de diversos elements (primeres paraules o frases, il·lustracions, imatges, titulars, ubicació del text, remarcats, subtítols, l'autor...), una paraula fa que se n'espera una altra. La informació que es processa en cada nivell —lletres, mots i frases— funciona com un input, com un estímul, per al nivell següent en un procés ascendent; però, alhora, com que el text genera expectatives a nivell semàntic de significat global, aquestes serveixen per guiar la lectura i cercar la verificació de les

anticipacions i les hipòtesis en indicadors de nivell inferior (lèxic, sintàctic, grafofònic) a través d'un procés descendent. D'aquesta manera, el lector utilitza simultàniament el seu coneixement del text i del món per construir una interpretació de l'escrit.

Llegir és un acte molt complex que demana reconstruir el significat del text, comprendre el que es llegeix.

Així doncs, llegir és un procés de construcció de significats que demana la interacció entre el text i el lector. És aquesta interacció la que determina la comprensió.

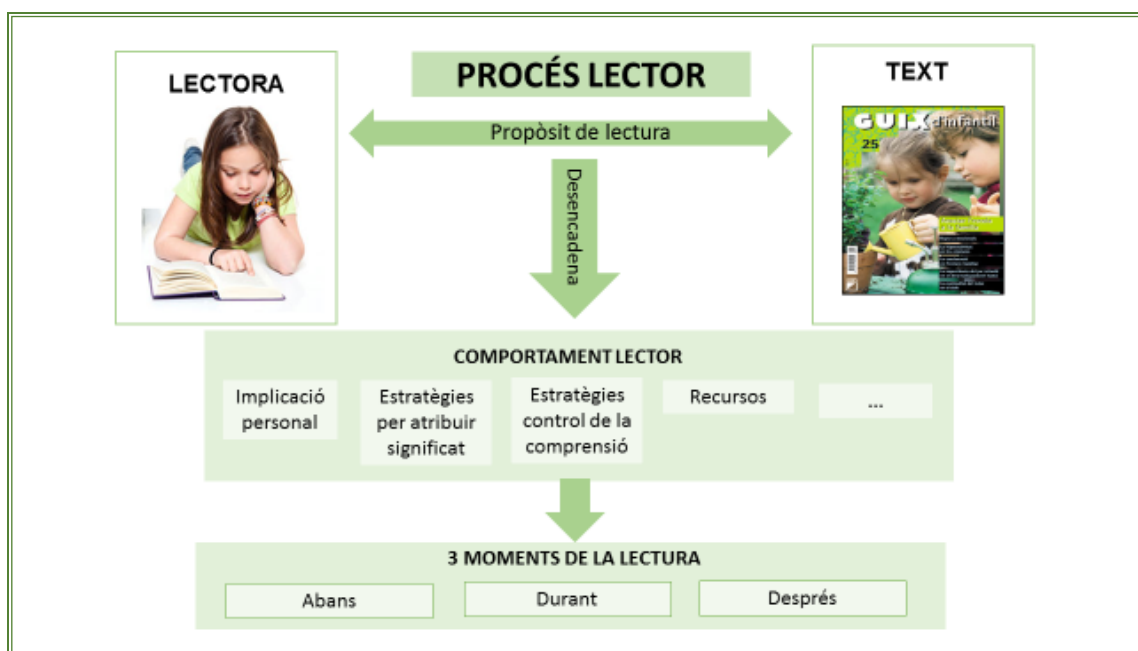

The dramatist, 1945. Rose Brigid Ganly (1909-2002) Irish painter
<http://readingandart.blogspot.com/2014/02/rose-brigid-ganly.html>

4. Procés lector

En el quadre que us mostrem a continuació hem volgut recollir una manera d'explicar el comportament d'un lector expert a l'hora de comprendre un text. Vol ser una eina de reflexió i anàlisi que orienti el docent en l'ensenyament de la comprensió lectora i alhora una eina que permeti posar de manifest el que necessita aprendre l'alumne per comprendre textos.⁶ Podríem considerar-lo un artifici teoricodidàctic per fer evidents els processos cognitius d'un lector a l'hora d'enfrontar-se a un text.

La interacció entre el lector i el text esdevé un diàleg constant per promoure la comprensió lectora. En aquesta interacció entren en joc tant els coneixements previs del lector com les característiques del text concret. Per una banda, el lector s'enfronta a la lectura del text activant els seus coneixements previs, que són de naturalesa diversa: temàtics, culturals, fonològics, lèxics, morfològics, sintàctics, culturals... Per l'altra, cada text té unes característiques determinades que promouran i facilitaran la lectura: indicadors textuais (títols, subtítols...), indicadors paratextuals (imatges, tipografies...), estructura textual, significats, funcionalitat...

El motor que activa el procés de comprensió del text és l'objectiu de la lectura. En funció del propòsit del lector, es llegeix d'una manera o d'una altra. "Sempre existeix un objectiu que guia la lectura, sempre llegim per a alguna cosa, amb alguna finalitat". Isabel Solé recull aquestes afirmacions fent incidència en el fet que el procés d'interacció entre el text i el lector va sempre guiat per un objectiu de lectura.

Per exemple, es pot llegir un text per saber com es juga al mentider, o un altre per saber coses sobre els dofins, que són el tema del projecte que hem engegat a l'aula. En el primer cas el lector

⁶ En relació amb el tema que ens ocupa en aquest dossier us recomanem les següents formacions per al professorat: per a EI i CI, *L'aprenentatge de la comprensió lectora* (tipus del GTAF: AIL3); per a primària, el curs *Estratègies de comprensió lectora* (ELP), i per a secundària, *Nivells de lectura* (NCS).

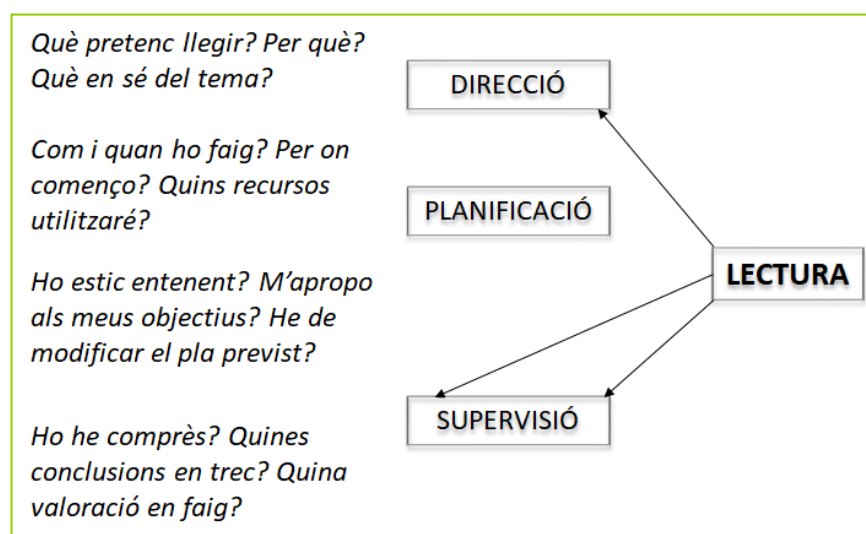
ha de fer una lectura detallada per entendre el procés del joc, com s'ha de desenvolupar, les normes que el regeixen, i caldrà que controli que és capaç de retenir-les a la memòria i d'explicar-les al company de joc. En el segon cas, caldrà que controli que està recollint només la informació pertinent dels dofins, l'ordeni, la classifiqui...

En el comportament lector que es desenvolupa quan llegim hi intervenen diferents factors:

- La implicació personal: actitud, predisposició, esforç, voluntat, motivació per llegir aquell text...
- L'aplicació d'estratègies de comprensió: fer prediccions i comprovar-les, visualitzar, fer connexions...
- L'aplicació d'estratègies de control de la comprensió: recapitular, recordar l'objectiu o propòsit de la lectura, l'autocontrol de la planificació de la lectura que ens hem proposat seguir...
- Els recursos amb què comptem per comprendre: referents visuals, bases d'orientació en l'aplicació d'estratègies, diccionaris...
- I altres aspectes.

Aquest comportament lector, aquesta interacció constant entre el text i el lector, és el que permet construir o més ben dit reconstruir la informació del text per comprendre'l realment. Requereix que el lector es mantingui actiu al llarg dels tres moments clau de la lectura (abans, durant i després) i apliqui totes les seves habilitats, estratègies i recursos.

Una bona lectura ha d'assegurar, doncs, que el lector vagi construint una idea del seu contingut i que pugui extreure'n allò que li interessa en funció del propòsit que l'ha portat a llegir. Això només es pot assolir seguint un procés que permeti avançar i retrocedir, aturar-se a pensar, relacionar els diversos blocs d'informació entre si i, amb els coneixements ja disponibles, plantejar-se preguntes, separar el que es considera important d'allò secundari, recapitular, sintetitzar, valorar. El procés de lectura, doncs, és un procés cognitiu intern complex bona part del qual és inconscient. La tasca dels docents és, per tant, ajudar els alumnes a prendre consciència d'aquest procés i a disposar d'estratègies per controlar-lo i autoregular-se.

Exemple d'autoregulació al llarg del procés lector: abans, durant i després de la lectura.

5. Les estratègies de comprensió de la lectura

Llegir comporta, com ja hem dit, un lector actiu que desenvolupa una intensa activitat cognitiva. La comprensió depèn de diferents factors (coneixements previs, tipus de text, habilitats i estil d'aprenentatge de cada lector...) i també de les estratègies de comprensió que cal conèixer i saber aplicar al llarg de tot el procés lector.

“Per llegir és necessari dominar les habilitats de descodificació i també les estratègies necessàries per processar activament el text. Aquestes estratègies ens permetran resoldre les dificultats de comprensió que se'ns generin al llarg del procés, i permetran arribar a construir una interpretació del significat del text.”

Extret de: CATALÀ, Glòria; i altres. *Avaluació de la comprensió lectora. Proves ACL*. Ed. Graó, 104.

Les estratègies que intervenen en el procés lector són moltes i diverses i requereixen un ús diferenciat. El lector en manté actives algunes al llarg de tota la lectura, mentre que d'altres en farà un ús puntual en un moment determinat. No segueixen un patró únic d'aplicació. Requereixen que el lector pugui disposar-ne per aplicar-les en el moment oportú per assegurar la comprensió i resoldre les dificultats que s'hagi pogut trobar.

“Comprenem gràcies a allò que podem fer amb el text mitjançant les estratègies que emprem per intensificar la comprensió i per detectar i compensar possibles llacunes i obstacles en les tasques de lectura.”

I. Solé (2019)

Per tant, les estratègies cal ensenyar-les i aprendre-les tant de forma implícita, veient com actua un lector expert i imitant la seva manera de procedir, com de forma explícita, sent conscient de quina estratègia s'està aplicant i sabent com fer-ho.⁷

A continuació us presentem sis grans blocs d'estratègies que guien i regulen el procés de comprensió. No s'han d'interpretar com un protocol rígid i estable, sinó com una manera d'organitzar-les, atès que, com hem dit, algunes cal mantenir-les activades al llarg de tot el procés lector i d'altres només caldrà fer-ne un ús més o menys intensiu en determinats moments.

Es poden identificar sis grans blocs d'estratègies:

---

⁷ En el següent enllaç trobareu dossiers de l'ILEC que recullen l'ensenyament i aprenentatge de diferents estratègies de lectura, així com una manera explícita d'ensenyar-les (*Els tallers de lectura*): <http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/lectura/impulslectura/formacio/materialsformacio/saber-llegir/saber-llegir-cm-cs-eso/> [consulta: 17 de març de 2020].

1. Les que permeten identificar, crear, compartir o precisar objectius de lectura:

- *Per què he de llegir aquest text?*
- *Què vull aconseguir?*
- *Aquest text serà el més adequat per aconseguir el que necessito?*
- ...

2. Les que permeten activar i aportar coneixements previs rellevants, de naturalesa diversa, per assolir l'objectiu:

- *Què sé d'aquest tema?*
- *Què sé de l'autor? N'hem llegit alguna cosa? Em va agradar? Hi vaig estar d'acord?*
- *D'on prové aquest text? És de confiança?*
- *Quina mena de text és? Què sé d'aquesta mena de textos?*
- ...

3. Les que permeten establir inferències (interpretacions, prediccions, hipòtesis):

- *Quina informació em sembla que m'aportarà?*
- *Què puc pensar a partir d'aquest títol?*
- *Arribat a aquest punt de la lectura, quines opcions té el protagonista?*
- *Hi ha alguna paraula que no coneixia però he continuat llegint?*
- *Què crec que m'explicarà aquest text mirant les imatges i els subtítols?*
- *Com em sembla que s'acabarà? (En el cas d'una narració)*
- *Quins coneixements, que ara no tinc, espero trobar?*
- ...

4. Les que permeten comprovar la pròpia comprensió:

- *Què he entès fins aquí?*
- *De quin tema ha tractat aquest paràgraf?, quines coses deia?*
- *Aquest paràgraf es relaciona amb l'anterior?, com?*
- *I amb el subtítol del paràgraf següent?*
- *He trobat la resposta a algun dels interrogants que m'havia plantejat inicialment?*
- ...

5. Les que permeten avaluar la consciència interna del contingut del text:

- *Té sentit tot el que estic llegint?*
- *Sé què vol dir...?*
- *Com ho he fet per saber el significat de les paraules noves?*
- *El que he llegit "lliga" amb el que pensava abans de començar?*
- *De moment el text està responent al que esperava?*
- ...

6. Les que permeten resumir i sintetitzar:

- *Quina és, o quines són, les informacions essencials del que he llegit?*
- *La informació ha respost al meu objectiu? Alguna ha estat molt interessant?*
- *Estic satisfet amb la meua lectura? Per què?...*

6. Intervenció docent en el procés lector

Ja a Solé (1998)⁸ es proposaven tres moments en la lectura d'un text. Moments en què el docent pot incidir per ajudar els alumnes a comprendre els textos: abans, durant i després de la lectura. En cadascun d'aquests moments, els alumnes, amb nivells d'ajuda del docent diferenciats segons l'edat, el tipus de text i la tasca de lectura, poden aprendre i practicar determinades estratègies de comprensió.

Aquest model d'intervenció docent ens concedeix la possibilitat d'abordar l'ensenyament i aprenentatge de la comprensió lectora fent explícit davant dels alumnes el procés que un lector expert té automatitzat. Com a docents ens permet:

- Dur a terme un procés de construcció conjunta on mestre i alumnes poden elaborar i compartir els significats, deixant temps perquè els alumnes puguin parlar del text entre ells, lliurement, sense la guia explícita del mestre.
- Guiar el procés de comprensió.
- Donar ajudes i retirar-les en funció del progrés de l'alumne.
- Donar model de com procedir en l'aplicació de les estratègies.
- Fer modelatges posant veu al pensament i utilitzant les estratègies davant dels alumnes, fent transparent el procés de pensament per comprendre el text.

Per als alumnes és un model didàctic que permet la participació, la implicació i esdevenir protagonista del seu aprenentatge.

A continuació recollim els aspectes clau de la intervenció docent en cadascun d'aquests tres moments de la lectura, que caldrà tenir presents per planificar les sessions de comprensió lectora que vulguem dur a terme amb els nostres alumnes. No pretenem ser exhaustius a l'hora de mostrar les habilitats i estratègies pròpies de cada moment del procés, però sí mostrar la varietat d'accions diferents que s'apliquen en cada moment.

---

⁸ *Op. cit.* (p. 33).

6.1. Abans de la lectura

Abans d'iniciar la lectura d'un text caldrà preparar-se, desenvolupar un seguit d'actuacions que permetin situar adequadament els alumnes davant del text i de la tasca. Les diverses actuacions caldrà desenvolupar-les tant en situacions en què sigui el docent qui efectua una lectura expressiva com, sobretot, quan els alumnes hagin de llegir individualment i en silenci.

MOTIVACIÓ I SENTIT DE LA LECTURA. Solé (2019)⁹ remarca la necessitat de garantir el sentit i la motivació dels alumnes abans d'abordar una lectura. Cal que trobin interessant el text i les tasques que se'ls proposen i, a la vegada, que se sentin competents, amb recursos personals, per respondre-hi de manera efectiva, i que tinguin la certesa que rebran les ajudes i els suports necessaris per desenvolupar-les amb èxit quan sigui necessari.

REPRESENTACIÓ DE LA TASCA. Sovint pot passar que dediquem poc temps a explicar bé la tasca que han de desenvolupar els alumnes. Representar-se mentalment la tasca, i potser també les subtasques que hi hagi implicades, resulta fonamental per aconseguir que els alumnes progressin en la seva capacitat d'autoregulació. L'autoregulació, és a dir la capacitat dels alumnes d'entendre bé què han de fer, per què han de fer-ho, com han de fer-ho i conèixer els criteris que garantiran l'èxit de la tasca, es presenta en la literatura especialitzada¹⁰ com un dels elements clau de l'aprenentatge.

DEFINIR I COMPARTIR L'OBJECTIU DE LECTURA. Un alumne sempre hauria de saber per què ha de llegir un text i també com llegir-lo. Si ho sap, podrà representar-se mentalment l'activitat que haurà de realitzar, podrà coordinar la seva capacitat de "saber llegir" amb la de "com ha de llegir". Quan la consigna donada és només, per exemple, "llegiu aquest text que després en parlarem", o bé només "llegiu aquest text", la lectura de molts alumnes acostuma a ser erràtica i lesiva per al seu autoconcepte. Definir amb precisió el propòsit de la lectura i compartir-lo amb els alumnes els orientarà durant el procés cap a una meta definida i coneguda i, també, representarà un element motivador en la mesura que l'alumne percebi que l'està aconseguint.

Els objectius poden ser molt diversos. Resulten determinants per ajustar el comportament del lector, atès que, en funció de quin sigui l'objectiu, haurà de desenvolupar unes actuacions o unes altres. No es llegeix igual quan:

- Se cerca una informació precisa sobre un fenomen meteorològic.
- Es pretén instal·lar una nova aplicació informàtica.
- Es vol tenir una idea general sobre un determinat festival de música.
- Es rellegeix un escrit que s'ha fet per homenatjar un company que es jubila.
- Es llegeix per plaer durant el cap de setmana.
- Es llegeix davant d'un auditori expert en un tema.
- Ens entrenem per participar en una activitat de teatre llegit.
- Llegim per segona vegada un text que se'ns resisteix.

---

⁹ *Op. cit.* (p. 23-24).

¹⁰ PERRENOUD, PHILIPPE (2008). *La evaluación de los alumnos. De la producción de la excelencia a la regulación de los aprendizajes*. Buenos Aires: Colihue.

ACTIVAR ELS CONEIXEMENTS PREVIS. Un lector pot comprendre un text perquè té una quantitat determinada de coneixements (allò que ja sap, allò que pertany al seu bagatge d'experiència social, cultural, científica, gràfica, lèxica, sintàctica, lectora, etc.). Serà a partir de l'activació d'aquests coneixements que els alumnes podran interactuar més o menys bé amb els textos i atribuir-los més o menys significat.

L'activació dels coneixements previs serveix per preparar-se per connectar amb el text. L'ensenyant ha de conèixer les idees dels alumnes que es relacionen amb allò que se'ls proposa de llegir. No s'hauria de caure en l'error de creure que la qüestió dels coneixements previs es resol, només, amb "l'explicació" del vocabulari tècnic o dels conceptes nuclears del text. Aquesta pràctica pot resultar d'utilitat només en determinades ocasions i per a determinats alumnes. Cassany (2003) afegeix una reflexió interessant: "No hi ha cap text que sigui neutre i tots estan mediatitzats culturalment i científica. Què pot fer un alumne nouvingut que, tot i parlar mitjanament bé la llengua en un nivell col·loquial, s'ha d'enfrontar a un text de socials que comenta un determinat fet històric del qual ell no en sap res?".

ESTABLIR PREDICCIONS. La formulació de prediccions, hipòtesis i inferències és una estratègia que cal mantenir activada durant tot el procés lector: abans, durant i després de la lectura. "Quan l'alumne no controla de manera satisfactòria i autònoma la inferència, es veu obligat a interrompre constantment la lectura i crea nombroses disruptcions, fet que constitueix una de les causes més freqüents del desinterès".¹¹

És important, però, començar aquest procés abans de llegir el text. A partir de l'observació dels indicis textuais i paratextuals (títol, imatges, subtítols, enumeracions, tipografies, subratllats i negretes, etc.), els alumnes cal que aportin, si en tenen, experiències prèvies relacionades amb el tema de la lectura i coneixements sobre el seu contingut i, sobretot, que formulin anticipacions i hipòtesis sobre aquest contingut.

Quan no ens és possible efectuar hipòtesis sobre el text, bé per lentitud excessiva en la descodificació, bé per manca de coneixements previs sobre el tema o dificultats discursives del mateix text, la lectura esdevé poc eficaç, a voltes erràtica: no es comprèn, no es té consciència de les dificultats, no se sap com controlar i regular la comprensió.

PROMOURE LES PREGUNTES DELS ALUMNES SOBRE EL TEXT. Assumir la responsabilitat en el procés d'aprenentatge, i en el procés lector, demana no únicament respondre les preguntes que ens facin els altres, sinó, sobretot, formular-nos-en i interrogar-nos sobre la lectura abans d'iniciar-la i a mesura que la desenvolupem. Quan els alumnes aprenen a plantejar preguntes pertinents sobre el text (les que condueixen a establir el tema del text, les idees principals o el nucli argumental), no només estan fent ús del seu coneixement previ sobre el tema, sinó que, possiblement sense proposar-s'ho, es fan conscients del que saben i del que no saben al voltant d'aquell tema. A més, així es doten d'objectius propis, segons els quals té encara més sentit l'acte de llegir.

---

¹¹ GENOVER, J.; POZO, M. A.; VILAR, J. (1998). *Eines de comprensió lectora: la lectura intensiva a secundària*. Barcelona: Editorial Graó.

D'altra banda, el docent, a partir de les preguntes dels alumnes, pot inferir quina és la situació d'entrada i ajustar la seva intervenció.

ABANS DE LA LECTURA Exemples de preguntes per guiar el procés lector
<ul style="list-style-type: none">
▪ <i>Quin tipus de text llegirem?</i>
▪ <i>Què en sabem d'aquesta mena de textos. I del diari que el publica?</i>
▪ <i>De què tracta? Què en sabeu d'aquest tema?</i>
▪ <i>Amb quin objectiu el llegirem? Què volem aconseguir?</i>
▪ <i>Mirant el títol, les imatges i els subtítols, podríeu avançar de què tractarà?</i>
▪ <i>Quines preguntes us genera?</i>
▪ <i>A primer cop d'ull, hi ha alguna paraula o ressaltat que us sobti o us hagi ajudat a preveure el contingut del text?</i>
▪ <i>Què penseu que us aportarà que, ara mateix, no sabeu?</i>
▪ ...

6.2. Durant la lectura

Durant la lectura és el moment de màxima interacció entre el lector i el text. És quan l'activitat del lector és més intensa. Durant la lectura la supervisió del lector ha d'estar en el seu nivell màxim d'activació: ha de percebre si està entenent, si s'atansa als objectius de lectura que s'havia proposat i si ha de modificar algun element del pla de lectura previst. Alhora, ha de detectar buits o llacunes de comprensió i establir l'estratègia més efectiva per compensar-los. Els requeriments cognitius durant la lectura són molt elevats i, per tant, serà el moment en què els alumnes necessitaran més ajuda i acompanyament del docent.

FER CONNEXIONS. Un lector actiu, que llegeix amb sentit, efectua connexions mentre llegeix. Connexions amb altres coneixements disponibles i, també, connexions entre parts del text o amb altres textos. Les connexions permeten garantir la construcció personal del sentit del text i, a la vegada, orienten les preguntes que els lectors s'han de fer sobre la nova informació.

FORMULAR PREDICCIONS. La lectura és un procés constant d'elaboració, verificació i reformulació, si escau, de prediccions, anticipacions i hipòtesis. Cal tenir ben presents les hipòtesis formulades abans d'iniciar la lectura, atès que, com els objectius, ajudaran els alumnes a estar més atents a la informació que els aporta el text i, també, perquè, com els objectius, els serviran de brúixola i alhora d'estímul durant la lectura. A mesura que les hipòtesis i les prediccions es verifiquen, es desestimen o es reformulen, s'integren en la interpretació personal que fan els alumnes de la informació que els aporta el text.

PLANTEJAR-SE PREGUNTES. Plantejar-se preguntes, ja sigui de manera conscient o inconscient, durant la lectura facilita i garanteix l'activació de la consciència necessària per construir el significat global del text.

ELABORAR INFERÈNCIES. Suposa atribuir significat a termes, frases o fragments del text a partir de coneixements disponibles que el lector suposa “propers” a la temàtica del text. Les inferències, com les hipòtesis, però, no sempre són exactes i, per tant, caldrà estar atent al significat atribuït, en primera instància, a un concepte a mesura que s’avança en la lectura. Deduir informació que no està explícita en el text resulta imprescindible per llegir de manera eficaç, atès que permet als alumnes teixir xarxes de significació conceptual que van més enllà de l’estricta informació d’un text.

AUTOREGULACIÓ I CONTROL DE LA COMPRESIÓ. Un lector efectiu i eficient és aquell que s’adona del moment i del lloc en que té obstacles i llacunes de comprensió: és capaç de detectar quan no està entenent. En aquesta situació, caldrà seleccionar l’estratègia més adequada per compensar les dificultats: rellegir, avançar una mica més per veure si el text ho aclareix més endavant, formular una hipòtesi de significat, consultar una font externa o simplement ignorar i continuar llegint. Aquest procés de control o monitorització suposa una activitat metacognitiva d’avaluació de la pròpia comprensió (**metacomprensió**).

DURANT LA LECTURA
Exemples de preguntes per guiar el procés lector
<ul style="list-style-type: none">
▪ <i>Ho esteu entenent?</i>
▪ <i>Us ha sorgit algun dubte fins ara?</i>
▪ <i>Què podem fer per resoldre’l? Com ho heu fet per resoldre’l?</i>
▪ <i>El que heu llegit fins ara us confirma les hipòtesis que heu fet abans de llegir-lo?</i>
▪ <i>N’hi ha alguna que l’hàgiu de desestimar?</i>
▪ <i>Quines idees importants heu seleccionat fins ara?</i>
▪ <i>Les compartiu? Hi esteu d’acord?</i>
▪ <i>Què preveieu que ens dirà a partir d’aquest punt de la lectura?</i>
▪ ...

6.3. Després de la lectura

Una vegada s’ha finalitzat la lectura arriba el moment de recapitular i supervisar la comprensió del text: *Ho he comprès? Quines conclusions en trec? Quina valoració en faig? He assolit els objectius que m’havia proposat abans de llegir?*

COMPROVAR ELS PROPÒSITS. Un cop s’ha acabat de llegir el text, és el moment de comprovar l’assoliment del propòsit de la lectura. *L’hem assolit? El text ens ha servit per a allò que esperàvem? Tot? En part?*

IDENTIFICAR O GENERAR IDEES PRINCIPALS. De vegades les idees principals apareixen ben explícites en el text. En ocasions, però, aquestes no són explícites i cal generar-les a partir d’implícits. Amb tot, però, tant en un cas com en un altre, caldrà diferenciar el que són idees principals del text pròpiament dit del que són les idees rellevants que s’han seleccionat o generat d’acord amb el propòsit de lectura, ja que poden no ser coincidents.

SINETITZAR O RESUMIR. Comprendre bé un text implica ser capaç d'establir-ne una síntesi o fer-ne un resum que en reproduïx de manera breu el significat global i en presenti les idees principals. El resum d'un text didàctic no és equiparable a la síntesi que s'acostuma a fer després de veure una pel·lícula o llegir una novel·la. En situacions d'aprenentatge es demana un procés que no és automàtic ni inconscient, ben al contrari, és intencionat. Fer un resum suposa reconèixer el valor relatiu de les diferents parts i idees d'un text i prendre decisions sobre quines han de formar part del resum i quines cal excloure en funció de les intencions i el propòsit de la lectura. Les síntesis o els resums poden ser parcials o globals. Per elaborar-los de manera adequada caldrà conèixer i practicar les "macroregles"¹² de reducció de la informació: selecció/omissió, generalització i integració (elaboració). Les síntesis poden adoptar formes diverses en funció del tipus de text: redactats, mapes conceptuals, esquemes de claus, taules de doble entrada, etc.

INTEGRAR, DE MANERA CRÍTICA, LA NOVA INFORMACIÓ. Un lector competent no es dedica a acumular informació sinó que, a mesura que llegeix, i després de la lectura, la confronta amb la que ja disposava i amb els seus valors personals. Aquesta confrontació pot prendre la forma de conclusions, valoracions o judicis. En qualsevol dels casos, la lectura sempre ha de comportar l'anàlisi crítica de la informació, el posicionament personal i, si escau, la integració, o la modificació, dels esquemes personals de coneixement.

DESPRÉS DE LA LECTURA Exemples de preguntes per guiar el procés lector
<ul style="list-style-type: none">
▪ <i>Ho heu entès bé?, tot?</i>
▪ <i>Heu assolit l'objectiu inicial?</i>
▪ <i>Quines són, per tant, les idees més importants del text?</i>
▪ <i>I les secundàries?</i>
▪ <i>Com podem resumir les idees principals que presenta el text?</i>
▪ <i>El text aporta un punt de vista nou sobre el tema? El compartiu, hi esteu d'acord?</i>
▪ <i>Aquest punt de vista us ha fet replantejar les vostres idees inicials sobre el tema?</i>
▪ <i>Com podem reorganitzar la informació essencial per explicar l'article a les famílies?</i>
▪ ...

Per finalitzar aquesta relació d'actuacions i comportaments lectors insistim, una vegada més, en la necessitat de no convertir el treball d'ensenyament i d'aprenentatge d'estratègies de lectura en seqüències rígides, uniformes i predeterminades. Cal recordar que no es poden establir límits clars entre les actuacions que cal desenvolupar abans, durant i després d'una lectura. Les actuacions descrites fan referència al treball d'un lector actiu i competent, que desenvolupa una activitat cognitiva complexa, guiada sempre per una intencionalitat i, per tant, subjecta a canvis.

¹² VAN DIJK (1983). *La ciencia del texto*. Barcelona: Editorial Paidós.

7. Avaluació del procés lector

L'acompanyament de l'alumne en el procés de comprensió dels textos ens pot aportar dades rellevants per a l'avaluació a través de l'observació. Entre els aspectes clau que podem avaluar cal destacar:

- **L'ús de les estratègies de lectura**

Es poden avaluar:

- Amb pautes d'observació.
- Amb entrevistes o tutories de lectura, on periòdicament i de manera distesa l'alumne parla sobre com llegeix, quines dificultats té, com les resol...
- Amb rúbriques.
- Amb activitats específiques per avaluar les estratègies (p. ex. donar un text inacabat per fer hipòtesis del que passarà a continuació, donar un text amb distractors per provocar l'autoregulació, etc.).

- **El nivell de comprensió**

Per comprovar el grau de comprensió d'un text es poden formular als alumnes diferents tipus de preguntes:

- Literals, preguntes que permeten recuperar la informació explícita que hi ha al text.
- Inferencials, preguntes en què la resposta es pot deduir a partir de la informació del text.
- Críiques, també anomenades de reflexió i anàlisi, preguntes que requereixen fer una valoració de la informació del text.

Ara bé, el procés de comprensió d'un text requereix un comportament autònom per part del lector on l'autoregulació té un paper destacat. Ser conscient de què he de fer per comprendre un text, saber com puc resoldre dificultats de comprensió i conèixer-me com a lector (què sé fer bé, què em costa, com em va bé organitzar-me...) esdevé clau a l'hora de comprendre un text.

La **metacognició** és la capacitat de prendre consciència dels processos mentals que intervenen en l'aprenentatge. La metacognició actua a dos nivells: el declaratiu (què he après) i el procedimental (com ho he après). Cal ajudar els alumnes a planificar les tasques i les activitats que han de desenvolupar en funció del propòsit de lectura establert i, també, a supervisar i a avaluar contínuament la planificació i les estratègies utilitzades.

La metacognició implica, també, prendre consciència de la naturalesa de les dificultats experimentades al llarg de la lectura i, en funció d'aquesta, adoptar les decisions més adients per resoldre-les. En una situació ideal, quan un estudiant s'enfronta a una lectura, a més de representar-se adequadament la tasca, caldria que preveís també les possibles dificultats que podrà tenir. La resolució de les dificultats previstes pot suposar desenvolupar determinades accions al llarg de les diferents fases del procés lector. El comportament metacognitiu, per tant, demana efectuar revisions de manera continuada al llarg de tot el procés lector orientades a garantir l'assoliment de les fites proposades. Al final, l'estudiant ha de ser capaç d'avaluar tot el procés i comprovar els resultats de l'aprenentatge en funció de les estratègies aplicades.

METACOGNICIÓ
Exemples de preguntes per guiar o promoure la metacognició
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Heu trobat difícil la lectura? Tota o alguna part en especial? Per què?</i> ▪ <i>De quina manera hem llegit?</i> ▪ <i>Quines estratègies hem utilitzat? Quina us ha semblat de més utilitat? Per què? I quina més complexa d'emprar? Per què?</i> ▪ <i>Quan us torneu a trobar un text d'aquestes característiques, el llegireu de la mateixa manera? Per què? De què dependrà?</i> ▪ <i>Us ha servit per reflexionar sobre el procés de lectura? Per què? Què és el més important que heu après?</i> ▪ ...

8. El procés lector i les estratègies de lectura en el marc normatiu vigent

8.1. Educació infantil

L'etapa de l'educació infantil té un enfocament molt global del procés d'ensenyament i aprenentatge, adreçat a promoure el creixement personal de l'infant i el descobriment progressiu del món que l'envolta.

DECRET 181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil.

Pel que fa al món de la literatura, la lectura i els textos, el currículum destaca que cal que l'alumne faci una aproximació significativa envers els textos escrits, desvetllant la seva sensibilitat i curiositat, i promovent el gust per la lectura. La intervenció didàctica en la lectura ha de guiar l'alumne a iniciar-se en el coneixement dels textos i a promoure la seva participació en la comprensió a partir de la conversa i les interaccions orals. Per tant, l'alumne s'iniciarà en el procés lector de la mà del mestre sense ser conscient de les estratègies de comprensió i aplicant-les per imitació dels comportaments lectors que l'envolten, i utilitzant també la seva curiositat i creativitat de forma exploratòria per comprendre els textos i gaudir-ne.

Capacitats
Relacionades amb l'ensenyament i aprenentatge del procés lector
<p>2. <u>Aprendre a pensar i comunicar</u> Organitzar i exposar les pròpies vivències, cercar i gestionar informació provinent de diferents fonts i suports, emprar diferents tipus de llenguatges (verbal, escrit...) en la comunicació d'informacions, sentiments i coneixements; treballar de manera cooperativa i ser conscients dels aprenentatges propis, avançar en la construcció del coneixement i el desenvolupament del pensament propi.</p>
<p>4. <u>Aprendre a descobrir i tenir iniciativa</u> Explorar, experimentar, formular preguntes i verificar hipòtesis, planificar i desenvolupar projectes i cercar alternatives esdevenen elements clau en els processos de formació de l'alumnat.</p>

Alguns dels continguts relacionats amb el procés de comprensió lectora són:

Àrea III: comunicació i llenguatges

Selecció de continguts

- Participació en converses sobre diferents temes, tot compartint les descobertes, hipòtesis, desitjos, sentiments i emocions, aprenent a contrastar i a incorporar les aportacions dels altres.
- Descoberta i coneixement progressiu de les relacions entre el text oral i l'escrit.
- Iniciació en les habilitats per a l'anàlisi de la llengua, correspondència so-grafia, segmentació sil·làbica, amb ús de vocabulari específic per referir-se a alguns dels elements bàsics: paraula, lletra, so, títol. Gust per provar, reformular i reflexionar sobre la llengua.
- Ús de procediments com ara preguntar, negociar, predir, planificar, raonar, simular.
- Escolta i comprensió de narracions, contes, cançons, llegendes, poesies, endevinalles i dites, tradicionals i contemporànies, com a font de plaer i d'aprenentatge.
- Ús de llibres, també en format multimèdia, per imaginar, informar-se, divertir-se, estar bé.
- Gust per provar, reformular i reflexionar sobre la llengua.

Pel que fa a l'avaluació, també és contínua i global en aquesta etapa, i s'ha de basar en l'observació i anàlisi de com s'inicia l'alumne en la comprensió dels textos.

8.2. Educació primària

Pel que fa a l'educació primària, el desplegament de les competències ja destaca la importància d'esdevenir un lector estratègic:

Un lector competent és un **lector estratègic**, és a dir un lector capaç de seleccionar quines estratègies i habilitats li són més útils i eficaces per resoldre una situació de lectura, determinada per un propòsit i un tipus de text.

En la competència cinc s'al·ludeix al procés lector amb els tres moments de la lectura que impliquen comportaments lectors diferents. Abans de la lectura ens diu que cal una planificació global, que durant la lectura el lector anirà ajustant davant de les dificultats que trobi i la complexitat del text, i després de la lectura haurà d'analitzar l'assoliment de l'objectiu de la lectura i el grau de satisfacció.¹³

En relació amb les estratègies de lectura la competència cinc ja concreta diferents tipus d'estratègies amb les quals l'alumne ha de ser capaç d'enfrontar-se a la comprensió dels textos:

Estratègies per a la comprensió: fer prediccions, connexions del text amb el que se sap, fer-se preguntes, visualitzar què pot passar, resumir...

El currículum de l'educació primària també insisteix en la necessitat de treballar el procés lector i les estratègies en totes les unitats didàctiques que comportin la lectura d'un text, i per tant en totes les àrees d'aprenentatge.

Els continguts curriculars incideixen en l'ensenyament i aprenentatge de les estratègies i impliquen el treball del procés lector per assolir la comprensió lectora dels textos. Vegeu a tall d'exemple aquests continguts de cicle superior:

DECRET 119/2015,
de 23 de juny,
d'ordenació dels
ensenyaments de
l'educació primària.

Continguts de llengua catalana. Cicle superior
Comprensió lectora

Estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura: identificació de les intencions de l'autor del text, comprensió de vocabulari en el seu context, realització d'inferències; formulació, comprovació i reelaboració d'hipòtesis, captació de les idees principals.

Reelaboració de la informació d'un text a partir de la comprensió explícita i inferencial i amb relació als coneixements i objectius de lectura.

Sentit crític davant d'informacions procedents de textos diversos: publicitat, informatius, relats de ficció, premsa...

Quant als criteris d'avaluació, es relacionen amb l'ús de les estratègies de lectura i els nivells de comprensió. Vegeu com es concreten al cicle superior:

¹³ Vegeu *Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic*, pàgina 30.

Criteris d'avaluació. Cicle superior
Llengua catalana i literatura

4. Aplicar tot tipus d'estratègies per comprendre el sentit global i la informació específica de textos escrits de tipologia diversa i en diferents formats.
5. Elaborar síntesis en forma d'esquema o mapa conceptual.
6. Respondre i formular preguntes referides als textos que s'han llegit (contes, poemes, articles i fullets informatius, entre d'altres) mostrant comprensió.

A l'annex 1 trobareu més detallats els aspectes de la competència cinc que tenen relació amb el procés lector, i també el recull dels continguts curriculars dels diferents cicles de primària i els criteris d'avaluació.

8.3. Educació secundària (obligatòria)

En l'educació secundària també es recull la necessitat de formar lectors estratègics i per tant es manté i s'amplia el treball de les estratègies de comprensió lectora, ara també vinculades a un major coneixement dels textos,¹⁴ tal com es desprèn de l'enunciat de la competència 1:

Competència 1

Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics per comprendre'ls.

Com a la primària, s'entén el procés de comprensió dels textos com a eina d'ensenyament i aprenentatge en totes les àrees. En aquesta etapa es destaca més la vinculació de la comprensió lectora amb l'aprenentatge:

“La comprensió lectora és la capacitat de construir significat a partir dels processos de lectura, per tal d'assolir objectius personals, desenvolupar el propi coneixement i potenciar-lo, així com també per participar en la societat.”

Respecte als continguts curriculars, l'aplicació de les estratègies de lectura en la comprensió aprofundeix més en el desenvolupament d'un posicionament crític, que permeti als alumnes desenvolupar opinions pròpies i contrastar-les, i valorar les fonts consultades, així com operar amb la informació. Vegeu-ne a continuació un exemple:

---

¹⁴ Es recull de forma explícita el treball de les estratègies abans, durant i després de la lectura, i s'especifiquen els gèneres discursius que l'alumne haurà de conèixer. Vegeu *Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic*, pàgina 10.

Continguts de llengua catalana Quart curs
<p>Estratègies de comprensió lectora</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intenció comunicativa i actitud del parlant. • Idees principals i secundàries. • Inferències. • Contrast amb coneixements propis. • Quadres sinòptics, esquemes, mapes conceptuals, xarxes digitals...

Pel que fa als criteris d'avaluació, el desplegament de les competències insisteix en el fet que, tot i valorar els processos de comprensió que es fan en interacció per grups, cal que les activitats d'avaluació siguin realitzades individualment atès el caràcter personal de la comprensió lectora.¹⁵

Criteris d'avaluació Quart curs
<p>1. Aplicar diferents estratègies de comprensió lectora per a la lectura de gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.</p> <p>2. Llegir, comprendre, interpretar i valorar textos escrits (...), captant el sentit global, identificant la informació rellevant, extraient informacions concretes, fent inferències, determinant l'actitud del parlant i valorant alguns aspectes de la seva forma i el seu contingut.</p>

A l'annex 2 trobareu més detallats els aspectes de la competència 1 que tenen relació amb el procés lector, i també el recull dels continguts curriculars dels diferents cursos de secundària i els criteris d'avaluació.

9. L'ensenyament del procés lector. Propostes didàctiques

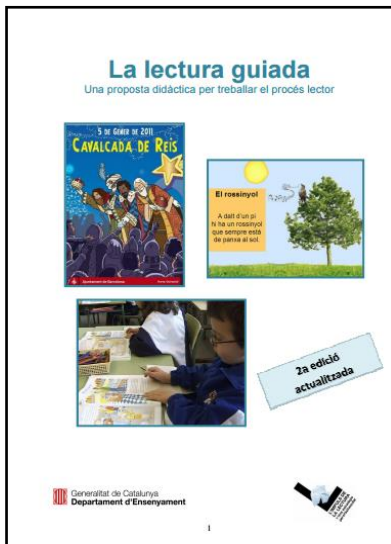
L'eina sobre el procés de comprensió lectora que us hem presentat ens permet planificar la intervenció didàctica d'acord amb els principis del currículum competencial com acabem de veure. Aquesta intervenció pot ser molt diversa i cal ajustar-la a les característiques del nostre alumnat. En el marc de la formació de l'Impuls de la Lectura (ILEC) s'han elaborat diferents dossiers amb propostes didàctiques per treballar el procés lector. Us destaquem:

¹⁵ Vegeu *Competències de l'àmbit lingüístic*, pàgina 11.

a) La lectura guiada¹⁶

Aquests dossiers permeten revisar les pràctiques de lectura guiada/acompanyada que duem a terme a l'aula; hi trobareu exemplificacions d'activitats amb seqüències didàctiques d'intervenció. S'hi han inclòs activitats tant de l'àrea de llengua com de les altres àrees o matèries.

[La lectura guiada](#)
[Una proposta didàctica](#)
[per treballar el procés](#)
[lector a EI i CI](#)

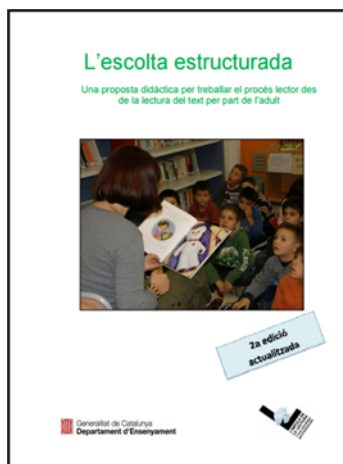
[La lectura guiada](#)
[Una proposta didàctica](#)
[per treballar el procés](#)
[lector a CM i CS](#)

[La lectura guiada](#)
[Una proposta didàctica](#)
[per treballar el procés](#)
[lector a secundària](#)

b) Propostes per a l'educació infantil i el cycle inicial

En aquests dos cicles els alumnes estan en procés d'aprendre el codi escrit i, per tant, s'han elaborat propostes que ens permetin treballar el procés lector i les estratègies de lectura descarregant l'alumne, ja sigui totalment o en part, de la tasca de descodificar el text.

[L'escolta estructurada](#)
[Una proposta didàctica per](#)
[treballar el procés lector des de](#)
[la lectura del text per part de](#)
[l'adult](#)

¹⁶ Trobareu altres propostes de lectures guiada a

<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/lectura/gustperlalectura/materialdidactic/02-per-autor/>

La lectura compartida.
Una proposta didàctica per
treballar les estratègies de
lectura amb l'alumnat que
s'inicia en l'adquisició del codi.

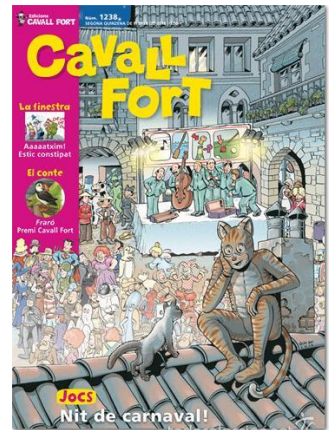
10. Exemple de planificació d'una activitat de lectura seguint el procés lector

10.1. Contextualització de l'activitat

En el marc d'un projecte sobre hàbits saludables i alimentació, es proposa a l'alumnat de 5è de primària la lectura de l'article "Qui va inventar el xiclet?", extret de la revista *Cavall Fort*, núm. 1238.

L'activitat comporta una doble finalitat didàctica:

- Proposar a l'alumnat una lectura del seu interès, per disposar de nova informació i elaborar arguments i opinions que els poden ajudar a aprofundir en el tema que estan tractant en diferents moments del projecte.
- Acompanyar el procés lector per ensenyar i aprendre diferents maneres de procedir en cadascun dels seus moments (abans, durant i després de la lectura).

10.2. L'anàlisi del text

Es tracta d'un text breu d'una sola plana, amb una capçalera que ens informa d'on s'ha extret i un peu de plana que ens en dona l'autoria. És un text amb rigor pel que fa al tractament de la informació i contextualitza l'origen de la lectura.

En tractar-se d'un article d'una revista ens situem davant d'un gènere concret: el text expositiu de caràcter divulgatiu. Els alumnes, com que tenen coneixements previs de textos expositius, en poden extreure fàcilment les característiques.

El text s'acompanya de tres imatges. Dues es poden identificar fàcilment com anuncis publicitaris o fotografies de caps de xiclets. La peculiaritat que tenen és que una és un anunci antic i l'altra és més actual. La tercera imatge mostra personatges vestits de manera diferent a la nostra que ens permet fer tres deduccions:

- són personatges d'arreu del món (de tots els continents),
- són de diferents èpoques i
- tenen una característica comuna: tots masteguen xiclet.

Les imatges permeten deduir la informació que ens aportarà el text:

- des de sempre als homes i a les dones els ha agradat mastegar xiclets,
- ja fa molt de temps que es comercialitzen, hi ha tota una producció al darrere,
- se'n fa difusió, dels xiclets, en anuncis publicitaris.

Pel que fa al text, té una estructura clara i s'identifiquen bé els paràgrafs. Porta per títol "Qui va inventar el xiclet?" i el paràgraf que l'acompanya està en negreta com a reclam per al lector. Té la funció d'indagar en els coneixements que ja es poden tenir sobre els xiclets, però també capta l'atenció cap a aspectes més desconeguts, com la fabricació i la composició dels xiclets.

Les dues parts del text estan encapçalades per subtítols: *els primers xiclets* i *els xiclets a tot el món*. Són títols que permeten deduir el contingut del que es llegirà i que ens predisposen a trobar informacions diferents que es poden endreçar en aquests apartats que ja ens dona el text, o també que podem endreçar d'altres maneres.

Pel que fa a la dificultat per accedir al significat del text que poden tenir els alumnes, no es preveuen problemes amb l'estructura per a l'alumnat de 5è. En relació amb el lèxic pot haver-hi dificultats en termes més acadèmics o específics com: resines, fulles de coca, sapote, pneumàtics, llevat en pols, base plàstica, aromes i colorants.

La brevetat del text i la seva estructura clara ens permet fer una lectura acompanyada per treballar el procés lector. Recomanem una classe col·lectiva de lectura en gran grup o bé en petit grup.

Qui va inventar el xiclet?

Als humans ens agrada mastegar coses des de fa milers d'anys: fulles, resines, arrels... Però, qui va fabricar uns objectes saborosos pensats només per a mastegar?

Els primers xiclets:

Per plaer, per netejar les dents o perfumar l'aire: mases i arrels grecs mastegaven resines d'arbre; xinesos, arrels de ginseng, europeus del segle XVIII, fulles de tabac; maïs de Sud-amèrica, fulles de coca...

Les primeres gomes per a mastegar es van vendre al segle XIX i eren de resina i parafina, com les que va inventar John Curtis, que eren de resina d'avet!

William J. White va descobrir que l'extracte de menta s'enganxava molt bé amb la resina de xicle: naixien els xiclets de menta!

Adams: l'autèntic inventor del xiclet

L'inventor i fotògraf Thomas Adams va conèixer una resina que mastegaven els mexicans, el xicle, extreta d'un arbre, el sapote. Va pensar que en podria fer coses com ara pneumàtics, però no va funcionar... I el 1856 se li va acudir fer-ne boletes per a mastegar: naixien els xiclets!

El 1892 William Wrigley va tenir una idea: regalar dos paquets de xiclets amb cada pot de llevat en pols de la seva marca. Va ser un èxit! Va crear una indústria de xiclets que encara dura avui.

Els xiclets a tot el món:

Quin èxit! Els xiclets es venien a cabassos i als Estats Units van aparèixer molts fabricants i empreses que els van fer arribar a tot el món. Actualment continuen mastegant molts xiclets, però ja no els fabriquem amb xicle, sinó amb una base plàstica a la qual afegim les aromes i els colorants.

Text: EUGÈNIA MORER
Il·lustració: LUCIA SERRANO

10.3. Planificació de l'activitat de lectura

EIX DE COMPETÈNCIA LECTORA	SABER LLEGIR	LLEGIR PER APRENDRE		GUST PER LLEGIR
		X		
COMPETÈNCIES	Àmbit lingüístic: Competència 5. Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar i valorar el contingut d'acord amb la tipologia i la complexitat del text i el propòsit de la lectura			
NIVELL D'APLICACIÓ	3r PRI	4t PRI	5è PRI	6è PRI
			X	
LECTURA		TEMA		
Qui va inventar el xiclet?		Àrea de medi natural i social: Història del xiclet.		
DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT		FUNCIÓ DE LA LECTURA EN LA UNITAT DIDÀCTICA		
Lectura d'un article de la revista <i>Cavall Fort</i> en què s'explica la invenció i l'evolució del xiclet. Lectura guiada des de la perspectiva de l'alumne seguint el procés lector per extreure les idees principals.		<ul style="list-style-type: none"> • Activadora (introdueix i activa coneixements previs) • Constructiva (genera nous coneixements) • Consolidadora (referma coneixements) • Il·lustrativa (mostra o exemplifica continguts coneguts) 		

PLANIFICACIÓ DE L'ACTIVITAT¹⁷

Resultats de l'aprenentatge (Compartir amb els alumnes què s'espera que aprendran)	Evidència a partir de l'avaluació (Compartir amb els alumnes les evidències que els mostraran que ho estan aprenent)	Què necessita saber fer l'alumne per resoldre la tasca? Estratègies i activitats
<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Llegireu aquest text per conèixer i tenir més informació sobre els xiclets.</i> 2. <i>Apreneu a:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Identificar el tipus de text.</i> - <i>Fer hipòtesis utilitzant la informació que aporten el títol, els subtítols, les paraules destacades i les il·lustracions.</i> - <i>Sintetitzar el tema i reorganitzar la informació.</i> - <i>Deduir el significat de lèxic desconegut.</i> 	<p><i>Haureu de ser capaços de:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Recordar el que ja sabeu d'aquest tema i explicar-ho de manera ordenada i identificar la informació nova.</i> 2. <i>Abans de llegir:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Deduir les característiques del text: obtenir informació a partir d'analitzar el títol, els subtítols, les paraules destacades i les il·lustracions.</i> - <i>Fer anticipacions sobre el contingut del text.</i> 3. <i>Durant la lectura fer pauses per:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Comprovar la comprensió.</i> - <i>Comprovar les hipòtesis i reformular-les.</i> - <i>Deduir el significat de paraules desconegudes.</i> - <i>Consensuar la informació que ens dona cada paràgraf (elaborar les idees principals).</i> - <i>Fer recapitulacions.</i> 4. <i>Després de la lectura comprovar:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Si sabem explicar de què tracta el text.</i> - <i>Si el text ens permet donar una opinió sobre els xiclets (si són un invent molt modern, si la producció de xiclets és rendible i si tenen incidència en la salut).</i> - <i>Si sabem explicar com ho hem fet per comprendre el text.</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fer connexions amb els coneixements previs i les experiències personals i explicar-ho als companys. 2. Participar en la conversa amb els companys. Contestar i formular preguntes per reconèixer el tipus de text. 3. Fer anticipacions i/o prediccions sobre el contingut del text a partir de la informació paratextual. 4. Explicar en una frase la idea principal de cada paràgraf. 5. Deduir el significat de paraules desconegudes a partir del context, de la relació entre mots, dels elements d'un mot o a partir del coneixement d'altres llengües. 6. Fer un resum del text utilitzant les idees principals i les paraules clau. 7. Controlar la comprensió del text al llarg de tot el procés. 8. Compartir estratègies i maneres de procedir.

SEQÜENCIACIÓ DE L'ACTIVITAT			
	ESTRATÈGIES ¹⁸		Materials i recursos
	Què fa el docent? ¹⁹	Què fa l'alumne? ²⁰	
ABANS DE LLEGIR	<p>1. Comparteix l'objectiu de la lectura amb els alumnes:</p> <p>Llegireu aquest text per conèixer o tenir més informació d'un producte que segur que us agrada a la majoria: el xiclet.</p> <p>2. Explica una experiència personal per connectar amb els alumnes, introduir el tema i motivar-los davant del text que llegiran.</p> <p>Ex.: L'altre dia vaig anar al súper i em van cridar l'atenció els nous prestatges de llaminadures que han posat, n'hi ha moltes...</p> <p>A partir d'aquí es du a terme una conversa sobre llaminadures, però en particular els xiclets.</p> <p>3. Apropa l'alumnat a reflexionar sobre els hàbits saludables a través d'un producte que els és molt proper. Promou una petita conversa per contextualitzar la lectura amb el projecte que estan realitzant. En el marc de la conversa fa preguntes com ara:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Què hem après fins ara sobre els hàbits saludables? 	<p>1. Comprèn els objectius de la lectura: <i>per a què he de llegir?</i></p> <p>Interpreta l'objectiu de la lectura, se'l fa seu, i reflexiona sobre la millor manera de llegir per assolir-lo.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Què he d'aconseguir llegint-lo?</i> - <i>Sé com cal llegir aquesta mena de textos?</i> <p>2. Escolta el docent i fa connexions amb les seves pròpies experiències.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fa visualitzacions (imatges mentals) sobre el producte. • Participa en la conversa i aporta el seu punt de vista. • Expressa les vivències personals relacionades amb els xiclets. <p>3. Recorda el projecte que estan treballant a classe. Estableix relacions entre el projecte i el text.</p>	<p>Text</p> <p>PDI</p> <p>Paquets de xiclets</p>

¹⁷ A partir de les orientacions donades per Roser Salavert a la formació inicial ILEC (2011).

¹⁸ Estratègies que haurà de conèixer i saber emprar l'alumne per resoldre aquesta activitat.

¹⁹ Docent: *Amb quines activitats ho ensenyaré i els proposaré que ho aprenguin?*

²⁰ Alumne: *Què farà per aprendre-ho?*

	<ul style="list-style-type: none"> - Diríeu que mastegar xiclets és un hàbit saludable? <p>4. Activa els coneixements previs i gestiona una conversa sobre els xiclets.</p> <p>Ex.: Projecta a la PDI imatges sobre diferents marques de xiclets (o porta diversos paquets de xiclets). Fa preguntes sobre el tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Us agraden els xiclets, en mengeu? - Us n'heu empassat algun? Què passa si te l'empasses? - Sabeu de què estan fets? - El gust, al xiclet, ve donat per les aromes que es fan servir en la seva elaboració. Quines aromes diríeu que tenen els xiclets? - Sabeu si de petits els pares en menjaven? <p>5. Promou l'anàlisi del text.</p> <p>Fa formular hipòtesis sobre el contingut del text a partir de les imatges i del títol.</p> <p>Fa observar els elements textuais i paratextuals del text, per fer-se una idea de quin tipus de text és.</p> <p>Demana als alumnes que facin explícites les característiques del text amb les seves paraules (resultat de l'anàlisi i de l'observació).</p> <p>6. Formula preguntes per provocar l'anticipació del contingut del text:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Quina informació creieu que ens donarà aquest text? - Per què? Què us ho fa pensar? 	<p>4. Participa en la conversa i utilitza el vocabulari amb rigor (un llenguatge formal) incorporant el vocabulari que es desprèn de les preguntes del mestre o la mestra (p. ex. aroma, mastegar, hàbit saludable...).</p> <p>5. Reflexiona sobre el tipus de text. Dona arguments a partir de l'observació del text i l'aportació de coneixements previs:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Què sé de la revista Cavall Fort?</i> - <i>Com són els textos que apareixen a les revistes?</i> <p>Observa el text amb atenció:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Es fixa en el títol i les imatges. • Llegeix el títol i els subtítols, mira les imatges i pensa de què creu que anirà l'article. <p>6. Anticipa i/o prediu el contingut del text.</p>	<p>Imatges del vocabulari desconegut</p>
--	--	--	--

	<p>7. Planifica conjuntament la manera més adient de llegir el text. Exemple:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cada paràgraf ens donarà una informació que segurament té a veure amb les imatges. - Ens aturarem per pensar de quina informació es tracta. <p>8. Revisa l'objectiu de la lectura i el reformula.</p>	<p>7. Comparteix com llegiran el text. Recorden altres maneres de llegir que han dut a terme en lectures recents.</p> <p>8. Fixa l'objectiu de la lectura:</p> <p><i>Llegirem el text per tenir més informació sobre els xiclets i poder decidir després si mastegar xiclets és un hàbit saludable o no.</i></p>	
<p>DURANT LA LECTURA</p>	<p>9. Lectura silenciosa del títol, el paràgraf en negreta i la imatge. Es provoca la reflexió dels alumnes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Quines idees ens aporta aquest paràgraf?</i> - <i>Estem estudiant els hàbits saludables. A algú se li acut com podem relacionar el nostre tema amb els xiclets?</i> - <i>Sabríeu contestar la pregunta del títol?</i> - <i>Quina informació ens dona la imatge?</i> - <i>La imatge ens ajuda de moment a resoldre els nostres dubtes?</i> <p>Estableix vincles amb el projecte: <i>En el nostre projecte hem parlat que un hàbit és un costum, una manera habitual de fer o de comportar-se. I un hàbit és saludable quan és bo per a la salut. Pensant en els xiclets...</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Són els xiclets un hàbit saludable?</i> - <i>Mastegar és beneficiós per a la salut?</i> <p>Formula hipòtesis: <i>Encara no sabem qui va inventar el xiclet, potser va ser l'Adams.</i></p>	<p>9. Llegeix de manera individual i silenciosa, i participa en la conversa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dedueix les idees principals del paràgraf: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Als homes i les dones els agrada mastegar substàncies, sempre ho han fet.</i> - <i>El xiclet està pensat només per ser mastegat.</i> <p>Estableix connexions amb el projecte de treball i amb l'objectiu de la lectura. Recapitula la informació que ha llegit en el text per contestar les preguntes del docent.</p> <p>Pensa en la pregunta que li fa el docent i anticipa qui pot ser l'inventor del xiclet.</p>	<p>-</p>

- *Què ens ha explicat el text fins aquí?*
- *Aquesta idea és nova o ens amplia la idea d'abans?*
- *Quina idea havíem extret del paràgraf anterior?*
- *A algú se li acut una manera breu de recollir aquestes idees?*

Es fixa la idea principal del que s'ha llegit fins ara.

Fa comprovar la hipòtesi inicial:

- *Quina informació tenim ara que no sabíem al principi de la lectura?*
- *Algú recorda la pregunta que ens va quedar sense resposta?*
- *I nosaltres vam encertar qui era l'inventor del xiclet?*

Provoca que els alumnes parlin del contingut d'aquest fragment:

- *Algú sabria explicar d'on surten els xiclets?*
- *A partir de què va fer Adams el seu xiclet?*
- *Abans d'Adams, quins altres descobriments van ser importants perquè ell pogués inventar el xiclet?*

S'incideix en l'accés al significat del vocabulari fent deduccions a partir del text:

- *Algú podria explicar què és la resina? El text ens diu "mastegaven resina", "gomes de resina", "una resina d'un arbre que es diu sapote".*

10. Segueix la lectura en veu alta i participa en la conversa.

El text ens diu:

- *Des de sempre ens ha agradat mastegar.*
- *Ho fem per plaer o per gust.*
- *La gent ha mastegat al llarg de la història, al llarg del temps.*
- *La gent ha mastegat fulles, resines, arrels.*

- Recorda la idea anterior: *als homes i a les dones els agrada mastegar substàncies, sempre ho han fet.*

- Reforça la idea i la reformula:

Al llarg de la història als homes i a les dones sempre els ha agradat de mastegar substàncies. (1a idea)

11. L'alumne segueix la lectura, participa en la conversa i elabora nous coneixements.

Comprova la hipòtesi inicial:

- *Ara sabem que l'inventor del xiclet és Adams.*
- *Nosaltres ho hem encertat. La pista de la foto de l'anunci antic era una bona pista.*

- *Adams va fer boletes per mastegar a partir d'una resina d'un arbre (el sapote).*

- *Les primeres gomes per mastegar eren de resina i parafina.*

	<p>Promou la recapitulació de la informació i es fixen les idees principals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Algú podria dir quines són les idees principals d'aquest fragment?</i> - <i>Hi esteu d'acord?</i> - <i>Què caldria dir primer? Què caldria dir després?</i> - <i>Teniu alguna modificació a fer?</i> <p>12. Un alumne llegeix en veu alta i la resta segueixen la lectura: "des de 1892" fins al final del text.</p> <p>Provoca que els alumnes parlin del contingut d'aquest fragment per acabar recollint les idees principals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>De què diríeu que ens parlen aquests fragments del text?</i> - <i>Com us sembla que podríem recollir les idees d'una manera breu?</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Es va descobrir que l'extracte de menta s'enganxava molt bé amb la resina i es van fer els xiclets de menta.</i> <p>Relaciona les paraules de difícil significat amb altres coneixements o amb informacions del text:</p> <ul style="list-style-type: none"> - resina: d'arbre, de sapote, de pi. - la resina és enganxosa, fa olor de planta, sembla pega... <p>Ordena i fixa les idees del paràgraf:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Les primeres gomes per mastegar eren de resina i parafina. (Idea 2)</i> - <i>Després es van inventar els xiclets de menta afegint extracte de menta. (Idea 3)</i> - <i>Adams va ser l'inventor del xiclet fent boletes a partir de resina de sapote. (Idea 4)</i> <p>12. Lectura del fragment final del text i elaboració de les idees principals.</p> <p>Contesta les preguntes de la mestra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>El text parla de la indústria del xiclet.</i> - <i>Parla de maneres de fer arribar el xiclet a la gent (comercialització).</i> - <i>Els xiclets es fabriquen a tot el món, i són un èxit. (Idea 5)</i> - <i>Ha canviat la manera de fabricar-se. Ara es fa amb una base plàstica a la qual s'afegeixen aromes i colorants. (Idea 6)</i> 	
<p>DESPRÉS DE LA LECTURA</p>	<p>13. Ajuda a recapitular el que han llegit, a recuperar les idees principals elaborades entre tots:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Així doncs, quines són les idees principals d'aquest text?</i> 	<p>13. Recull les idees principals que s'han elaborat conjuntament.</p>	<p>Paper continu Retoladors</p>

	<p>Fa incidència en l'estructura del text i en la informació que ens aporta.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Algú sabria dir tres aspectes clau que ens explica aquest text dels xiclets? Primer el text ens parla de... Després de... I per acabar...</i> <p>14. Fa preguntes de nivells de comprensió diversos: literals, inferencials i de reflexió/valoració:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Són els xiclets un invent modern?</i> - <i>Diríeu que la producció de xiclets és rendible?</i> - <i>Els xiclets tenen incidència en la salut? Això ens ho resol el text?</i> - <i>Què opineu sobre si els xiclets són un hàbit saludable o no?</i> - ... <p>15. Proposa preguntes de reflexió metacognitiva.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Com ho hem fet per llegir i comprendre aquest text?</i> - <i>Si tornem a llegir textos de revistes, què ens pot anar bé?</i> - <i>Què ens convindria recordar?</i> 	<p>14. Reflexiona sobre el contingut de la lectura i relaciona els aprenentatges assolits amb el projecte que estan realitzant.</p> <p>15. Reflexiona sobre com ha desenvolupat l'activitat i sobre què ha après (metacognició).</p>	<p>Models publicitaris Bastides de suport</p>
--	--	--	---

10.4. Activitats posteriors a la lectura

- Analitzar anuncis televisius de xiclets i elaborar-ne un de propi.
- Fer una cerca per ampliar informació sobre la història del xiclet.
- Pensar com seran els xiclets d'aquí a vint anys.
- Fer un llistat d'avantatges i inconvenients de consumir-ne (higiene bucodental i alimentació).
- Organitzar i desenvolupar un debat (p. ex. per què no es deixa menjar xiclets a l'escola?).
- Elaborar un gràfic personal de la quantitat de xiclets que menja cadascú i comparar-los.
- Cercar notícies relacionades amb el tema.
- Analitzar les estratègies de màrqueting que s'utilitzen en la publicitat, en els diversos mitjans, per afavorir-ne el consum.
- Elaborar una línia del temps de tres segles i introduir-hi els conceptes que expliquen la història del xiclet.

11. Annexos

ANNEX 1

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Competència 5

Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar i valorar el contingut d'acord amb la tipologia i la complexitat del text i el propòsit de la lectura.

Gradació de la competència

1. Aplicar amb pautes concretes per a cada text diferents estratègies per comprendre el sentit global i la informació específica. Inferir significats no explícits en escrits de tipologia diversa i en diferents formats de textos senzills o propers. Identificar el contingut rellevant del text.

2. Aplicar amb pautes generals diferents estratègies per comprendre el sentit global i la informació específica. Inferir significats no explícits en escrits de tipologia diversa i en diferents formats de textos senzills o propers. Distingir les idees principals de les secundàries. Fer valoracions personals.

3. Aplicar de manera autònoma tot tipus d'estratègies per comprendre el sentit global i la informació específica de textos adequats a l'edat. Inferir significats no explícits en escrits de tipologia diversa i en diferents formats. Fer valoracions personals argumentades.

Continguts clau de la competència

- Estratègies per a la comprensió: fer prediccions, connexions del text amb el que se sap, fer-se preguntes, visualitzar què pot passar, resumir...
- Tema, idea principal i idees rellevants.
- Textos digitals:
  - Textos dinàmics.
  - Hipertext: lectura no seqüencial.
  - Multimodal: escrit, imatge fixa, imatge en moviment, àudio...
- Estratègies de cerca: paraules clau, sinònims.
- Fonts d'informació: suport paper i digital.
- Lectura silenciosa i hàbit lector.

DECRET 119/2015, de 23 de juny,

d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària

Selecció de continguts		
Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
<p><u>Estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura</u> (planificació, anticipació, identificació de mots, inferències, relació entre fragments, capacitat d'autocorrecció a partir del sentit global, identificació dels signes de tot tipus que formen part del text).</p>	<p><u>Estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura</u> (planificació, anticipació, idea principal,²¹ identificació de mots, inferències, relació entre fragments, capacitat d'autocorrecció a partir del sentit global, identificació dels signes de tot tipus que formen part del text).</p>	<p><u>Estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura: identificació de les intencions de l'autor del text</u>, vocabulari en el seu context, realització d'inferències; formulació, comprovació i reelaboració d'hipòtesis, captació de les idees principals.</p>
	<p>Reelaboració del text a partir de la comprensió explícita i inferencial i amb relació als coneixements i objectius de lectura.</p>	<p>Reelaboració de la informació d'un text a partir de la comprensió explícita i inferencial i amb relació als coneixements i objectius de lectura.</p>
	<p>Sentit crític davant d'informacions procedents de textos diversos: publicitat, informatius, relats de ficció, premsa...</p>	<p>Sentit crític davant d'informacions procedents de textos diversos: publicitat, informatius, relats de ficció, premsa...</p>

²¹ En **negreta**, els aspectes diferencials respecte als cicles o nivells anteriors.

Criteris d'avaluació		
Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
4. Aplicar a les lectures individuals algunes estratègies treballades col·lectivament, començant per les més senzilles, com ara mirar les imatges i llegir el títol per fer hipòtesis.	4. Aplicar estratègies afavoridores del procés de comprensió <u>abans, durant i després de la lectura (planificació, anticipació, idea principal i inferències, entre d'altres).</u>	4. Aplicar <u>tot tipus d'estratègies per comprendre el sentit global i la informació específica de textos escrits de tipologia diversa i en diferents formats.</u>

ANNEX 2

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA (OBLIGATÒRIA)

Competència 1		
Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics per comprendre'ls.		
Gradació de la competència		
1.1. Obtenir informació literal i interpretar el propòsit principal dels textos escrits.	1.2. Interpretar informació explícita i implícita, i valorar el propòsit dels textos escrits.	1.3. Valorar de manera raonada i crítica els continguts i el propòsit dels textos escrits tot posant en funcionament coneixements externs del text i previs.
Continguts clau de la competència		
<ul style="list-style-type: none"> - Comprensió literal, interpretativa i valorativa. Idees principals i secundàries. - Estratègies de comprensió per a abans, durant i després de la lectura o de la seqüència audiovisual. - Estratègies de cerca, ús de cercadors i tractament de la informació per a la construcció del coneixement. - Lectura i escriptura sovintejades sobre temes diversos i en contextos diferents. 		

DECRET 187/2015, de 25 d'agost,

d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria

Selecció de continguts		
Primer i segon	Tercer	Quart
<p>Estratègies de comprensió lectora:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intenció comunicativa i actitud del parlant. • Idees principals i secundàries. • Inferències. • Contrast amb coneixements propis. • Resums, esquemes, mapes conceptuals, xarxes digitals...	<p>Estratègies de comprensió lectora:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intenció comunicativa i actitud del parlant. • Idees principals i secundàries. • Inferències. • Contrast amb coneixements propis. <p>Taules, quadres, fitxes,²² esquemes, mapes conceptuals, xarxes digitals.</p>	<p>Estratègies de comprensió lectora:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intenció comunicativa i actitud del parlant. • Idees principals i secundàries. • Inferències. • Contrast amb coneixements propis. • Quadres sinòptics, esquemes, mapes conceptuals, xarxes digitals...

Criteris d'avaluació

Quart curs

1. Aplicar diferents estratègies de comprensió lectora per a la lectura de gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
2. Llegir, comprendre, interpretar i valorar textos escrits propis de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica, dels mitjans de comunicació, de l'àmbit laboral i de relacions amb organismes, captant el sentit global, identificant la informació rellevant, extraient informacions concretes, fent inferències, determinant l'actitud del parlant i valorant alguns aspectes de la seva forma i el seu contingut.
3. Identificar, contrastar i seleccionar, de fonts d'informació fiables, els coneixements que s'obtinguin de les biblioteques o de qualsevol altra font d'informació impresa en paper o digital integrant-los en un procés d'aprenentatge continu.
4. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió de textos escrits i multimèdia, i per a la revisió progressivament autònoma dels textos propis i aliens.

²² En **negreta**, els aspectes diferencials respecte al curs precedent.

12. Bibliografia

BARRIO, J. L. (1999). "Les discussions sobre els mètodes". *Perspectiva Escolar*, 239 (p. 18-27).

CALERO, A. (2011). *Cómo mejorar la comprensión lectora. Estrategias para lograr lectores competentes*. Madrid: Wolters Kluwe España, SA.

CONSELL SUPERIOR D'AVUACIÓ DEL SISTEMA EDUCATIU. *Marc conceptual per a la competència lectora. PISA 2018*. Documents; 38. En línia: http://csda.gencat.cat/web/.content/home/consell_superior_d_avalua/pdf_i_altres/static_file/Documents38.pdf [consulta: 20 de setembre de 2019].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària*. En línia: <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6900/1431926.pdf> [consulta: 20 de setembre de 2019].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria*. En línia: https://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?action=fitxa&mode=single&documentId=701354&language=ca_ES [consulta: 20 de setembre de 2019].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic Identificació i desplegament a l'educació secundària obligatòria (2a edició)*. Llengua i literatura. En línia: <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/eso/ambit-linguistic-cat-cast.pdf> [consulta: 20 de setembre de 2019].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic Identificació i desplegament a l'educació primària (2a edició revisada i actualitzada)*. En línia: <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/primaria/ambit-linguistic-cat-cast.pdf> [consulta: 20 de setembre de 2019].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT (2013). *La lectura en un centre educatiu. Saber llegir, llegir per aprendre, gust per llegir*. En línia: http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/monografies/lectura/la_lectura_en_un_centre_educatiu.pdf [consulta: 20 de setembre de 2019].

GENOVER, J.; POZO, M. A.; VILAR, J. (1998). *Eines de comprensió lectora: la lectura intensiva a secundària*. Barcelona: Editorial Graó.

PERRENOUD, PHILIPPE (2008). *La evaluación de los alumnos. De la producción de la excelencia a la regulación de los aprendizajes*. Buenos Aires: Colihue.

RICHARDS, JACK C.; RODGERS, THEODORE S. (2003). *Enfoques y métodos en la enseñanza de idiomas*. Madrid: Cambridge University Press.

SOLÉ, ISABEL (1998). *Estrategias de lectura*. Barcelona: Editorial Graó (8a edició).

SOLÉ, I.; MIRAS, M.; CASTELLS, N. (2019). *Leer, comprender y aprender. Propuestas para favorecer el aprendizaje a partir de textos*. Barcelona: Horsori, Cuadernos de Educación, 85 (p. 33).

VAN DIJK (1983). *La ciencia del texto*. Barcelona: Editorial Paidós.